ਏ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੀ. ਵੀ. ਟੀ. ਲਿਮਟਿਡ

ਬਨਾਮ

ਸ਼ਕਤੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੈਸ਼ਨ ਲਿੰਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2020 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 271)

14 ਫਰਵਰੀ, 2020

[ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇਜੇ]

ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881-ਐਸ 139 - ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ-ਤਾਜ਼ਾ ਸੰਚਿਤ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ-ਭੁਗਤਾਨ ਰੋਕਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ' ਤੇ ਉਕਤ ਚੈੱਕ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ – ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ-ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ। - ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ-ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਚੈੱਕ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਆਯੋਜਿਤਃ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਏ ਸਨ - ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਰਕਮ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸੀ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 139 ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਐਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ।

ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881-ਧਾਰਾ 139 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਰਿਵਰਸ ਆਨਸ ਕਲਾਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੈੱਕ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਨਿਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881- ਧਾਰਾ 139-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ. 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਕਦ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ।

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

ਆਯੋਜਿਤ 1. ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਫੰਡਾਂ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਾਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸੰਚਿਤ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ' ਭੁਗਤਾਨ ਬੰਦ ਕਰੋ 'ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚੈੱਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਵਾਲੇ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਐਕਟ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 5.2][818-ਐੱਫ-ਐੱਚ 819-ਏ.ਬੀ]

2. ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਐਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਕਦ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 6.4][822-ਬੀ-ਡੀ]

3. ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਕੁਝ ਰਕਮ ਬਕਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸੀ, ਐੱਨ ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਦਰ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਰਿਵਰਸ ਆਨਸ ਕਲਾਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੈੱਕ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 7,8][822- ਡੀ-ਐਚ; 823-ਏ.ਸੀ]

ਰੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ (2010) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 441: [2010] 6 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 507; ਕਿਸਾਨ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸ਼ੰਕਰਗੌੜਾ (2018) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 165: [2018] 5 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 69; ਕੇ. ਐਨ. ਬੀਨਾ ਬਨਾਮ ਮੁਨੀਅੱਪਨ (2001) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 458: [2001] 4 ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐੱਸਸੀਆਰ 374; ਕੁਮਾਰ ਐਕਸਪੋਰਟਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਕਾਰਪੈਟਸ (2009) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 513: [2008] 17 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 572-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਸਲਿੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਮੁਡੀਬਾਸੱਪਾ (2019) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 418-ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2010] 6 ਐਸਸੀਆਰ 507 ਪੈਰਾ 3.1 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2018] 5 ਐਸਸੀਆਰ 69 ਪੈਰਾ 3.1 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2019) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 418 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪੈਰਾ 4.4

[2001] 4 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 374 ਪੈਰਾ 6.1 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2008] 17 ਐਸਸੀਆਰ 572 ਪੈਰਾ 6.3 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦੇ 271.

2018 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲ ਐਲ ਪੀ 258 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 20.04.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ.

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦੇ 272 ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਪਾਰੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਪ੍ਰੋ. ਕੇ. ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਅੰਭੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ

ਏ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੀ. ਵੀ. ਟੀ. ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ

ਸ਼ਕਤੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੈਸ਼ਨ ਲਿੰਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦਾ 271

ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 20.04.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ। 2018 ਦਾ ਐੱਲ ਪੀ ਨੰਬਰ 258, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐੱਨ ਆਈ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਥੇ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦਾ 272

ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 2018 ਦੇ ਸੀ. ਆਰ. ਐੱਲ. ਐੱਲ. ਪੀ. ਨੰਬਰ 259 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 20.04.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ-ਇੱਥੇ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2020 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 271

2. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਿ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਮੁਦਰਾ/ਯੂ. ਐੱਸ. ਡੀ. ਯਾਤਰਾ ਮੁਦਰਾ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀਟੀਐਮ (ਵੀਜ਼ਾ ਟ੍ਰੈਵਲ ਮਨੀ ਕਾਰਡ) ਰਾਹੀਂ ਕੁੱਲ 19,01,320/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ 10.01.2014,20.02.2014 ਅਤੇ 22.02.2014 ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 6,45,807 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 12,55,513 ਰੁਪਏ ਰਹਿ ਗਏ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕੁੱਲ 9,55,574 ਰੁਪਏ ਦੇ ਚਾਰ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਚੈੱਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨਾਮ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਫਰਮ ਦੇ ਰੁਪਏ 9,55,574/- ਦੇ ਨੰਬਰ. 34941 ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹੀ ਚੈੱਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਮੈਮੋ ਮਿਤੀ 02.06.2014 ਦੁਆਰਾ "ਭੁਗਤਾਨ ਬੰਦ ਕਰੋ" ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ। ਐਕਟ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਮਿਤੀ 07.06.2014. ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਲਰਨਡ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਲਰਨਡ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਭੁਗਤਾਨ ਬੰਦ ਕਰੋ" ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਰਨਡ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਚੈੱਕ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਲਰਨਡ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਚੈੱਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਰਨਡ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਡ ਰਾਹੀਂ ਭੁਗਤਾਨ ਸਥਾਪਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਲਰਨਡ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ 20.01.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਰਨਡ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਲਰਨਡ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਲਰਨਡ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਲਰਨਡ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਕਟ

3.1 ਇਹ ਅੱਗੇ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਕਟ. ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੈੱਕ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੋ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਰੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ, (2010) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 441 ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸ਼ੰਕਰਗੌੜਾ, (2018) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 165 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

3.2 ਨੰਬਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਾਰਡ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਕਮ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ. ਐਕਟ, ਸਿੱਖਿਆ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਐਕਟ. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

4. ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

4.1 ਇਹ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

4.2. ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਬਕਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੇਂਜਰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਰਨਡ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਲਈ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4.3 ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਤੇ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਬਕਾਇਆ, ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

4.4. ਬਾਸਲਿੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਮੁਡੀਬਾਸੱਪਾ, (2019) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 418 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ' ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4.5 ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ.

5. ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

5.1 ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ, ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਉੱਤੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਕਟ.

5.2. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਚੈੱਕ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਏ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਰਕਮ ਬਕਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ 'ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਫੰਡਾਂ' ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਸੰਚਿਤ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰੁਪਏ 9,55,574/- ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ "ਸਟਾਪ ਪੇਮੈਂਟ" ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ,

ਇਹ ਚੈੱਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਵਾਲੇ ਚੈੱਕ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

6.1 ਕੇ ਐਨ ਬੀਨਾ ਬਨਾਮ ਮੁਨੀਅੱਪਨ, (2001) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 458 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਨ ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਯੋਗ ਸਾਧਨ (ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਸਮੇਤ) ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿ ਚੈੱਕ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਚੈੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 138 ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

6.2 ਰੰਗੱਪਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਨ ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਐੱਨ ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 (ਏ) ਅਤੇ 139 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਇੱਕ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਇੱਕ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"27. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਇੱਕ ਉਲਟ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਯੋਗ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਪਾਅ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਨੁਮਾਨ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 138 ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਦਾ ਉਛਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਗਲਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਧਿਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਉਲਟ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਅਣਉਚਿਤ ਉੱਚ ਮਿਆਰ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

6.3 ਕਿਸ਼ਨ ਰਾਓ (ਉਪਰੁਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਮਾਰ ਐਕਸਪੋਰਟਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਕਾਰਪੈਟਸ (2009) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 513 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਕੁਮਾਰ ਐਕਸਪੋਰਟਸ (ਉਪਰੁਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 14,15,18 ਅਤੇ 19 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆਃ

19. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਮਾਰ ਐਕਸਪੋਰਟਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਕਾਰਪੇਟਸ (ਉਪਰੁਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 139 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 14,15,18 ਅਤੇ 19 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾਃ

"14. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਚੈੱਕ ਧਾਰਕ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਧਾਰਾ 138 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਚੈੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

15. ਅਨੁਮਾਨ ਉਹ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (1) "ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ" (ਖੰਡਨਯੋਗ) (2) "ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ" (ਖੰਡਨਯੋਗ) ਅਤੇ (3) "ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਨੁਮਾਨ"। (ਖੰਡਨਯੋਗ)."ਅਨੁਮਾਨ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ, ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਜਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਤ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ "ਅਨੁਮਾਨਤ ਤੱਥ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ। ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ "ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੱਚ ਮੰਨਣਾ"।

* * *

18. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਅਤੇ 139 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਲਈ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ "ਸਾਬਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਗੱਲਬਾਤ ਯੋਗ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਯੋਗ ਲਿਖਤ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਝ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਨੋਟ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਅਤੇ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਮਾਨ ਜਿਊਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਬਚੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਚੈੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਧਿਰ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

19. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਵਿੱਚ "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ" ਵਾਕਾਂਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਵਿੱਚ "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ "ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਧਿਰ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਉਸ ਤੱਥ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਧਿਰ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਤੱਥ ਅਨੁਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

6.4 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਾਸਲਿੰਗੱਪਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕਰਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਸੰਭਾਵਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਕਦੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਪਣੇ ਸੰਭਾਵਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ' ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੁਬਾਰਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ' ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਕਦ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਕੁਝ ਰਕਮ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸੀ, ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਓ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਐਕਟ. ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨੋ, ਸਿੱਖਿਆ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ, ਕਰਜ਼ਾ ਜ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 'ਤੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ. ਐਕਟ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ

ਰਿਵਰਸ ਆਨਸ ਕਲਾਜ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੈੱਕ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

8. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼-ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ. ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ. ਸਾਰੇ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਇਸ ਲਈ, ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਐਕਟ. ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 4 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਤੋਂ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 19,11,148/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ।

9. ਵਰਤਮਾਨ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦਾ 272

10. ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੀਆਰਐਲ ਐਲ ਪੀ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। 259/2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੈਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ. 62/15 (ਨਵਾਂ ਨੰ. 613738/16) ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਚਾਰ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

11. ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ। 2020 ਦਾ 271 ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼-ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ. ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ. ਐਕਟ. ਸਾਰੇ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਇਸ ਲਈ, ਐਨ.ਆਈਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਐਕਟ. ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4-ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਧਾਰਣ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ.10,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਸਧਾਰਣ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਤੋਂ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 8,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler